

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора ДБТУ

_____ А.І. Кудряшов

«   » _____ 2022 р.

Завідувач кафедри менеджменту,
бізнесу і адміністрування

_____ доц. О.В. Смігунова

ПРОГРАМА
атестаційного екзамену
для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань
Спеціальність
Освітні програми

07 Управління та адміністрування
073 Менеджмент
«Менеджмент», «Менеджмент і
адміністрування»

Харків 2022

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Смігунова Олена Вікторівна, к.е.н, доцент, завідувачка кафедрою менеджменту, бізнесу і адміністрування, доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного біотехнологічного університету;

Подольська Ольга Василівна, к.е.н, доцент, заступник декану факультету менеджменту, адміністрування та права, доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного біотехнологічного університету;

Майборода Марія Миколаївна, к.е.н, доцент, доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного біотехнологічного університету.

Власенко Тетяна Володимирівна, к.е.н, доцент, доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного біотехнологічного університету;

Чалий Ігор Вільович, к.т.н, доцент, доцент кафедри кібербезпеки та інформаційних технологій Державного біотехнологічного університету.

Програма атестаційного екзамену для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти схвалена на розширеному засіданні кафедри

менеджменту, бізнесу і адміністрування

(назва кафедри)

Протокол від: «22» листопада 2022 року № 5

Завідувач кафедри

МБА

(назва кафедри)

_____ (підпис)

(Смігунова О.В.)

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

1 ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
1.1. Загальні положення	4
1.2 Підготовка до атестаційного екзамену та формування екзаменаційної комісії	5
1.3 Організація і проведення атестаційного екзамену	6
1.4 Критерії екзаменаційних оцінок і методика оцінювання результатів атестаційного екзамену	8
2 ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ	10
2.1 Менеджмент організацій	10
2.2. Управління проєктами.....	10
2.3. Методологія і організація наукових досліджень	11
2.4. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією	11
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ	13

1 ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Загальні положення

Вимоги до атестації здобувачів вищої освіти - це унормовані та регламентовані методики, призначені для кількісного та якісного оцінювання рівня сформованості знань, умінь та навичок, професійної компетентності осіб другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Програма атестаційного екзамену зі спеціальності 073 «Менеджмент» розроблена на підставі Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Статуту та «Положення про організацію освітнього процесу» в Державному біотехнологічному університеті, «Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти».

Атестаційний екзамен з фахових дисциплін для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» є завершальним етапом навчання здобувача на відповідному рівні вищої освіти і має своєю метою:

- розширення, закріплення і систематизацію теоретичних знань, придбання навиків практичного застосування цих знань при вирішенні конкретної наукової, виробничої, економічної або організаційно-управлінської задачі;

- розвиток навиків ведення самостійних теоретичних і експериментальних досліджень, оптимізації управлінських і економічних рішень;

- набуття досвіду обробки, аналізу і систематизації результатів теоретичних і інженерних розрахунків, експериментальних досліджень, в оцінці їх практичної значущості і можливої сфери застосування.

Атестація включає теми з таких базових дисциплін як:

- менеджмент організацій;

- управління проектами;

- методологія і організація наукових досліджень;

- інформаційні системи і технології в управлінні організацією.

Цілі атестаційного екзамену зумовлюють його функції, головною з яких є контроль та оцінка рівня знань з економічних дисциплін, отриманих здобувачем протягом навчання.

Реалізація цієї функції передбачає перевірку методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень фахових дисциплін, а також вміння їх використовувати в професійній діяльності. Особливу увагу необхідно приділяти виявленню знань та умінь майбутнього фахівця організувати ефективну діяльність суб'єктів господарської діяльності у сучасних економічних умовах.

Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій на мікроекономічному рівні.

До складання атестаційного екзамену з фахових дисциплін допускаються здобувачі, які виконали всі вимоги навчального плану та програм зі спеціальності, умови договору.

Атестація здійснюється відкрито і гласно. Здобувачі вищої освіти та особи, присутні на атестації, можуть вільно здійснювати аудіо- та/або відеофіксацію процесу атестації.

Заклад вищої освіти на підставі рішення атестаційної комісії присуджує особі, яка успішно виконала освітню програму на певному рівні вищої освіти, відповідний ступінь вищої освіти та присвоює відповідну кваліфікацію.

1.2 Підготовка до атестаційного екзамену та формування екзаменаційної комісії

Терміни проведення атестації визначаються згідно з навчальним планом та зведеним графіком навчального процесу.

Формування, організацію роботи та контроль за діяльністю екзаменаційних комісій здійснює проректор з науково-педагогічної роботи.

Здобувачі вищої освіти забезпечуються програмою атестаційного екзамену не пізніше ніж за півроку до проведення атестації.

Декан факультету допускає до атестації здобувачів, які виконали всі вимоги освітньої програми і відповідного навчального плану.

Приймання іспиту здійснює екзаменаційна комісія (ЕК). ЕК створюються в Державному біотехнологічному університеті щорічно для спеціальності 073 Менеджмент, у складі голови, його заступника та членів ЕК і діє як чинна для денної і заочної форми навчання впродовж навчального року.

Кількісний склад кожної ЕК становить не більше п'яти осіб. Головою ЕК призначається представник роботодавців або провідний науковець, який має кваліфікацію відповідно до спеціальності або освітньої програми, з якої створюється ЕК.

Заступником голови ЕК можуть призначатися: ректор, декан факультету або його заступник, завідувач випускової кафедри, гарант освітньої програми, професор кафедри.

Члени ЕК призначаються з числа деканів факультетів, їх заступників, завідувачів кафедр, професорів, доцентів, старших викладачів, які мають науковий ступінь, визнаних фахівців із відповідних спеціальностей.

Секретар ЕК призначається з числа науково-педагогічних працівників факультету або кафедри.

Персональний склад ЕК затверджується щороку наказом ректора (не пізніше, ніж за тиждень до початку роботи ЕК), проєкт якого готує навчальний відділ за пропозиціями випускових кафедр на початку поточного року. Цим же наказом у кожній ЕК призначається секретар, який не є членом ЕК.

Розклад роботи кожної ЕК, узгоджений з головою екзаменаційної комісії, готується деканом факультету та/або завідувачем випускової кафедри в трьох екземплярах, погоджується з проректором з науково-педагогічної роботи та

затверджується ректором університету до початку проведення атестаційного екзамену.

Комплексні атестаційні завдання (екзаменаційні білети) розробляються згідно з навчальними програмами та методикою, визначеною в університеті.

Не пізніше ніж за один день до початку екзаменів відповідальним працівником деканату до ЕК подаються: витяг із наказу про затвердження персонального складу екзаменаційної комісії зі спеціальності; розклад роботи екзаменаційної комісії; списки здобувачів (за навчальними групами), допущених до проходження атестації; зведена відомість з зазначенням середнього балу з теоретичних дисциплін, курсових проєктів (робіт), практик тощо протягом усього строку навчання, завірена деканом факультету або його заступником; залікові книжки здобувачів, допущених до проходження атестації; результати наукової (творчої) роботи здобувачів, допущених до проходження атестації (за наявності).

Декан факультету допускає до атестації здобувачів, які виконали всі вимоги освітньої програми і відповідного навчального плану.

1.3 Організація і проведення атестаційного екзамену

Робота ЕК проводиться у терміни, передбачені навчальним планом. Графік роботи комісії затверджується деканом факультету менеджменту, адміністрування та права Державного біотехнологічного університету.

Регламент засідань ЕК встановлює її голова.

Під час дії правового режиму воєнного стану атестаційний екзамен проводиться в дистанційному режимі з використання ІТ-технологій. Інформація щодо вебсервісів, що використовуватимуться під час складання здобувачами атестаційного екзамену оприлюднюється заздалегідь.

В такому випадку члени екзаменаційної комісії та здобувачі у визначений в графіку проведення АЕ день та час приєднуються до відеоконференцій, представник деканату здійснює автентифікацію здобувачів вищої освіти. Здобувачі особисто обирають номер білету та повідомляють Голові ЕК. Після цього секретар ЕК надає доступ до обраного білету, який включає завдання тестового контролю.

Завдання до атестаційного екзамену розроблені таким чином щоб врахувати різні рівні знань умінь та навичок, засвоєних здобувачами вищої освіти, перевірити їх підготовленість.

Під час підготовки до атестаційного екзамену здобувач може користуватися програмою даного екзамену, програмами дисциплін, включених до екзамену, а також фаховими літературними джерелами.

Тривалість атестаційного екзамену становить 120 хв для відповіді на 50 тестових запитань.

Після закінчення часу здобувачі надсилають свої роботи на перевірку через інтернет-ресурс, що встановлений заздалегідь, а голова ЕК розподіляє виконані роботи здобувачів між членами ЕК для їх перевірки. Кожну роботу перевіряє один член ЕК. Оцінювання виконується відповідно до критеріїв

оцінювання результатів рівня знань здобувачів. Результати вносяться до протоколу.

Голова ЕК обов'язково має перевірити атестаційні роботи, які оцінені на 90 балів і більше за 100-бальною шкалою Університету, а також вибірково декілька інших атестаційних робіт здобувачів.

Результати письмового екзамену голова ЕК оголошує здобувачам після перевірки робіт, але не пізніше наступного дня.

Засідання ЕК протоколюються. У протоколи вносяться оцінки, одержані на атестаційному екзамені.

Протоколи підписують голова та члени ЕК. Протоколи зберігаються в установленому порядку.

Здобувачам, які успішно склали атестаційний екзамен, рішенням ЕК присуджується відповідний рівень вищої освіти. На підставі цих рішень в Університеті видається наказ про випуск здобувачів вищої освіти.

Якщо відповідь здобувача на атестаційному екзамені не відповідає достатньому для певної освітньо-професійної програми рівню, ЕК ухвалює рішення про те, що здобувач не пройшов атестацію, і у протоколі засідання ЕК йому проставляються відповідні результати оцінювання рівня знань.

У випадку, якщо здобувач не з'явився на засідання ЕК для складання атестаційного екзамену, у протоколі зазначається, що він «не атестований у зв'язку з неявкою на засідання».

Якщо здобувач не з'явився на засідання ЕК з поважної причини, що підтверджується відповідними документами, йому може бути встановлена інша дата складання атестаційного екзамену під час роботи ЕК.

Здобувач, який отримав незадовільну оцінку під час складання атестаційного екзамену, відраховується з Університету. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

Здобувачі, які не склали атестаційний екзамен у зв'язку з неявкою без поважних причин або отриманням незадовільної оцінки, після відрахування їх з Університету, мають право на повторну атестацію у наступному навчальному році після їх поновлення на навчання (у терміни роботи ЕК з відповідної спеціальності (освітньої програми)).

Повторне складання атестаційного екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Після закінчення роботи екзаменаційної комісії її голова складає звіт згідно з установленим порядком.

Оголошені головою ЕК, результати атестації здобувачів є остаточними й апеляції не підлягають. У цьому випадку всі спірні питання вирішуються екзаменаційною комісією.

1.4 Критерії екзаменаційних оцінок і методика оцінювання результатів атестаційного екзамену

Оцінювання рівня якості підготовки бакалавра менеджменту здійснюють члени Екзаменаційної комісії на основі встановлених правил, принципів, критеріїв, системи і шкали оцінювання.

Атестаційний екзамен проводиться за білетами, які включають завдання тестового контролю та практичне завдання з навчальних дисциплін, внесених до атестаційної програми здобувачів вищої освіти та є обов'язковими освітніми компонентами їх навчального плану.

Кожен білет атестаційного екзамену містить 50 запитань та 3-4 варіанти відповідей до них.

Правильна відповідь в дистанційному режимі проведення АЕ з використанням ІТ-технологій зазначається здобувачем вищої освіти у вибраному вебсервісі для проведення атестаційного екзамену (вибираючи правильний варіант з наведених або записуючи в спеціально визначене місце свою відповідь).

Екзаменаційна комісія перевіряє відповіді здобувачів у вибраному вебсервісі за ключем і зазначає збіг (правильні відповіді) і розбіжності (помилкові відповіді), підраховує і зазначає кількість правильних відповідей на тестування та проставляє атестаційну оцінку.

Оцінювання результатів рівня знань здобувачів під час складання атестаційного екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання з переведенням її в оцінку за шкалою ЄКТС відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Університеті.

При цьому 100 балів здобувач може отримати при успішному проходженні тестування (1 тест=2 бал).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисциплін

Критерії оцінювання:

- 1) "Відмінно" (90-100 балів) – здобувач виявляє всебічні системні і глибокі знання програмного матеріалу, вільно оперує матеріалом, чітко володіє понятійним апаратом, уміє аналізувати і робити висновки;
- 2) "Дуже добре" (82-89 бали) – здобувач виявляє широкий професійний кругозір, уміння логічно мислити, виявляє достатньо системне і глибоке знання програмного матеріалу, чітко володіє понятійним апаратом, проте у відповідях допускаються окремі неточності, які не змінюють суті питання.
- 3) "Добре" (74-81 бали) – здобувач виявляє достатньо глибоке знання програмного матеріалу, володіє понятійним апаратом, вміє аргументувати свої відповіді, проте у відповідях допускаються неточності, які впливають на чіткість.
- 4) "Задовільно" (64-73 бали) – здобувач виявляє не достатньо глибоке знання програмного матеріалу, в основному володіє основним понятійним апаратом, але допускає принципові помилки;
- 5) "Достатньо" (60-63 бали) – здобувач виявляє слабкі знання, у відповідях не точно формулює причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, оперування фактами відбувається на рівні запам'ятовування, допускаються значні помилки.
- 6) "Незадовільно" (35-59 бали) – здобувач виявляє значні прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, у володінні окремими поняттями, не знає більшої частини фактичного матеріалу, не вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, завчивши матеріал без його усвідомлення.

2 ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

2.1 Менеджмент організацій

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Менеджмент організацій»

Тема 2. Господарська організація як об'єкт управління

Тема 3. Класифікація господарських організацій (фірм) та методика їх вивчення

Тема 4. Управління структурними перетвореннями та стратегічними змінами

Тема 5. Управління внутрішньоорганізаційними (внутрішньо-фірмовими) процесами

Тема 6. Управління процесом відтворення мотиваційного механізму

Тема 7. Управління процесом відтворення організаційної культури (культури організації)

Змістовий модуль 2

Тема 8. Основи корпоративного управління

Тема 9. Управління ризикозахищеністю організації (фірми)

Тема 10. Основи антикризового управління в організаціях (фірмах).

Тема 11. Управління результативністю та ефективністю менеджменту організацій.

Тема 12. Управління процесом формування і раціоналізації систем менеджменту організацій.

Тема 13. Керівник-менеджер в системі менеджменту організації: функції, ранги та моделі (типи).

Тема 14. Самоменеджмент: загальна проблематика, основи та ресурсне забезпечення.

2.2. Управління проєктами

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Управління проєктами в системі менеджменту організації.

Тема 2. Обґрунтування доцільності проєкту та його ефективності.

Тема 3. Організаційні структури управління проєктами.

Тема 4. Планування проєкту як складова управління проєктами.

Тема 5. Планування строків та термінів виконання проєктів.

Тема 6. Управління ресурсним забезпеченням проєктів

Тема 7. Кадрове забезпечення виконання проєкту.

Тема 8. Управління комунікаціями та інформаційним забезпеченням проєкту.

Тема 9. Контролювання строків та термінів виконання проєкту.

Тема 10. Управління ризиками в проектах.

Тема 11. Управління якістю виконання проекту.

2.3. Методологія і організація наукових досліджень

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 «Теоретико-методологічні основи наукових досліджень»

Тема 1. Поняття наукового дослідження. Вимоги до наукового дослідження. Види наукових досліджень

Тема 2. Поняття методології наукових досліджень та її види.

Змістовий модуль 2 «Методи наукового дослідження»

Тема 3. Емпіричні методи наукового дослідження

Тема 4. Теоретичні методи наукового дослідження

Тема 5. Математичні та статистичні методи обробки наукових даних

Змістовий модуль 3 «Організація наукового дослідження»

Тема 6. Зміст та складові науково-дослідного процесу.

Тема 7. Структура наукового дослідження

Тема 8. Розробка концептуальних положень і апарату дослідження (гіпотези, методи, етапи, об'єкти, засоби). Вивчення теоретичного і практичного стану проблеми

Тема 9. Розробка та експериментальна перевірка моделі, головних ідей, концептуальних положень, що покладені в основу дослідження

Тема 10. Форми відображення результатів наукових досліджень

2.4. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи інформаційних систем та технологій.

Тема 1. Інформаційні системи і технології та їх роль в управлінні підприємствами та економікою.

Тема 2. Загальні положення інформаційних технологій.

Тема 3. Загальні положення інформаційних систем.

Тема 4. Інформаційні системи в діяльності підприємств.

Тема 5. Інтернет-технології в бізнесі.

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти використання інформаційних систем і технологій.

Тема 6. Прикладне програмне забезпечення.

Тема 7. Системи обробки текстової інформації.

Тема 8. Системи обробки табличних даних.

Тема 9. Економічна інформація, засоби її формалізованого опису та технології обробки.

Тема 10. Системи управління базами даних.

Тема 11. Технології створення електронних публікацій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Рекомендована література з навчальної дисципліни «Менеджмент організацій»

Основна

1. Аграрна реформа в Україні / П.І. Гайдуцький, П.Т. Саблук, О.Ю. Луценко та ін.; За ред. П.І. Гайдуцького. - К.: ННЦ ІАЕ, 2005. - 424 с
2. Басрш В.С., Бакум В.В. Основи маркетингу в агропромисловому виробництві: Навчальний посібник - Харків.: Видавництво Навчально-методичного цесгру заочного навчання с - гл. вузів України, 2001 -214с.
3. Виноградський М.Д., Виноградська А.М., Шканова О.В. Менеджмент організації: Навч. посіб. для студ. екон. спец, вузів. К.: "КОНДОР" - 2004 - 59І
4. Виханский О.С.Л Наумов А.И. Менеджмент: Учебник. М: Гардарики, 2003.-285 с.:ил.
5. Євтушевський В.А. ОЪцови корпоративного управління: Навч. посіб. - К.: Знання - Пресе, 2002. - 3 1 7 с>
6. Завадський Й.С. Менеджмент: Mtaqagement - у 3 т. - Т. 1.-3 вид., доп. - К.: Вид-во Європ. ун-ту. - 2001. - 542 с.
7. Завадський И.С. Менеджмент: і ісручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.: - У 2 т. - Т. 2. - К.: Вид-во Сврогк ун-ту. - 2002. - 640 с.
8. Королев Ю.Б., Коротнев В.Д., Ко\етова Г.Н., Никифорова Е.Н. Менеджмент в АПК / Под ред. Ю.Б. Королева.Хм.: Колос, 2000. - 304 с: ил. (Учебники й учебные пособия для студентов выси\их учебных заведений).
9. Менеджмент. Навчальний посібник. За ред. С. І. Михайлова – Вінниця: НОВА КНИГА, 2006 – 416 с.
10. Немцов В.Д., Довгань Л.С, Сініок Г.Ф. (Менеджмент організацій: Навч. посібник. - К.: ТОВ "УВПК" "КксОб", 2000. - 392.

Додаткова

1. Армстронг Майкл. Основи менеджмента. Как стать лучшим руководителем. Серия «Учебники и учебные пособия» Ростов на Дону: «Фенікс», 1998-512 с.
2. Вісник Харківського технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Ринкова трансформація економіки АПК. Випуск 25. - Х.: ХДТУСГ, 2004 р. - 383 с.
3. Вісник Харківського технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Ринкова трансформація економіки АПК. Випуск 30. - Х.: ХДТУСГ, 2004 р. - 376 с.
4. Завадський И.С. Управління сільськогосподарським виробництвом системи АПК - К.: Вища школа, 1992 - 367с.
5. Зіновчук В. В. Організаційні форми сільськогосподарських кооперативів США// Економіка АПК - 1 996 - №7 - с. 72-8 !.
6. Іванюта С.М., Іванюта В.Ф., Писаренко В.В., Чупак В.Д. Антикризове управління в АПК: Навчальний посібник, - Кобеляки.: Видавництво “Кобеляки” , 2002 - 207 с.

7. Кабушкин Н.И. Основи менеджмента: учебник.-МП.: БЕСУ, 1996-284с.
8. Кириленко І.Г. Трансформація соціально-економічних перетворень у сільському господарстві України: проблеми, перспективи. -К.: ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2005, 452 с.
9. Комплексна програма розвитку сільського господарства Харківської області у 2001-2005 роках та на період до 2010 р. / Регіональний центр наукового забезпечення агропромислового виробництва Харківської області - Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва - Харків.: „МОНОАП", 2001, - 296 с.
10. Макаренко П.М. Моделі аграрної економіки. - К.: ННЦ ІАЕ, 2005 - 682с.
11. Мартиненко І.М. Основи менеджмента. Учебник -. Каравела,
12. Матеріали Міжнародного Форуму молодих вчених “Ринкова трансформація економіки постсоціалістичних країн”. У двох томах. Т.1.- Х. ХНТУСГ.-2005.-321с.
13. Мельник Л.Ю., Макаренко П.М., Кириленко І.Г. Економічна теорія на межі тисячоліть. Навчальний посібник. - К.: ІАЕ УААН, 2003. - 748с.
14. Мельник Л.Ю., В.Я. Плаксієнко, Ю.І. Сірко. Економічна система суспільства: Навчальний посібник / Мельник Л.Ю., - Дніпропетровськ.: всеукраїнське державне багатопрофільне видавництво "Січ", 2001. - 546 с.
15. Нагаєв В.М. Аграрний менеджмент: Практикум (модульний варіант). - К.: Центр навчальної літератури, 2004. -319 с.
16. Нагаєв В.М. Менеджмент: теорія, практика, мистецтво (дидактичний аспект): Навч. посібник - Друге видання, перероб. і доп. / Харківський державний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва - Харків: 2001. - 339с.
17. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Лісостепу України / Редкол.: М.В. Зубець (голова) та ін. - К.: Логос. - 2004. - 776 с.
18. Основи сільськогосподарської обслуговуючої кооперації: Навч. посібник / В.В. Зіновчук, Л.В. Молдован, В.Б. Мойяковський та ін.: За ред. В.В. Зіновчука — К.: Вища освіта, 2001. -464 с: іл.
19. Особливості аграрної реформи в Україні / П. Саблук, - К.: ЗАТ "Ніглава" 1997.-304 с.

Рекомендована література з навчальної дисципліни «Управління проектами»

Основна

1. Стандарт з управління проектами та настанова до зводу знань з управління проектами (Настанова РМВОК). Сьоме видання. [Текст]. – Pennsylvania: Project Management Institute, 2022. – 370 с.
2. Азаренкова Г. М. Проектний аналіз (в схемах та прикладах): навч. посібник / Г. М. Азаренкова, Р. О. Піскунов. – К. : УБС НБУ, 2015. – 338 с.
3. Попова Н. В. Проектний аналіз : підручник / Н. В. Попова. – Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. – Харків : ХНАДУ, 2016. – 163 с
4. «Управління проектами»: навчальний посібник до вивчення дисципліни для магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації: «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент міжнародних проектів», «Менеджмент інновацій», «Логістика»/ Уклад.: Л.Є. Довгань, Г.А.Мохонько, І.П.Малик. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 420 с

5. Хаджирадева С. К. Проектний аналіз та прийняття рішень: навч. посібник // С. К. Хаджирадева, Н. І. Обушна. – Київ: Вид-во «Каравелла», 2018. – 270 с.

Додаткова

1. Бабаєв В.М. Управління проектами: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Управління проектами» / Бабаєв В.М. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 244 с.

2. Фесенко Т. Г. Управління проектами: теорія та практика виконання проектних дій: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2012. 181 с.

3. Кальницький А. Є. Проектний аналіз : навч. посіб. / А. Є. Кальницький, М. А. Кальницька. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2014. – 320 с.

4. Приймак В.М. Управління проектами: практикум: КНУ, 2011. 330 с.

Рекомендована література з навчальної дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень»

Основна

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.

2. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 № 2984-III.

3. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 № 1977-XII.

4. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII.

5. Афанасьєв А.О. Основи наукових досліджень: навч. посібн. / А.О. Афанасьєв, Є.В. Кузькін. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2005. – 96 с.

6. Дороніна М.С. Технологія соціально-економічних наукових досліджень (схеми і приклади): навч. посібн. / М.С. Дороніна. – 3-тє вид., випр. і доп. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2007. – 120 с.

7. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібн. / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.

8. Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження / С.В. Мочерний. – Львів: Світ, 2001. – 416 с.

9. Пономаренко В.С. Аналіз даних у дослідження соціально-економічних систем / В.С. Пономаренко, Л.М. Малярець. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 432 с.

10. Пушкарь А.И. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности: учебн. пособ. / А.И. Пушкарь, Л.В. Потрашкова. – Х.: Изд. ИНЖЕК, 2006. – 289 с.

Додаткова

11. П'ятницька–Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І.С. П'ятницька–Позднякова. – К., 2003. – 116 с.

12. Сидоренко В.К. Основи наукових досліджень / В.К. Сидоренко, П.В. Дмитренко. – К.: РНКЦ «ДІНІТ», 2000. – 259 с.
13. Філіпенко А.С. основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навч. посібник / А.С. Філіпенко. – К.: Академвидав, 2005. – 208 с.
14. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навч. посіб / Г.С. Цехмістрова. – К.: Видавничий дім «Слово», 2003. – 240 с.
15. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково – дослідницької діяльності. Підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – К.: „Знання – Прес”, 2002. – 295 с.

Інформаційні ресурси

- www.kmu.gov.ua – офіційний веб-сайт Кабінету міністрів України.
www.minfin.gov.ua – офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України.
www.minagro.gov.ua – офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України.
www.bank.gov.ua – офіційний веб-сайт Національного банку України.
<http://sta.gov.ua> – офіційний веб-сайт Державної податкової адміністрації України

Рекомендована література з навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології в управлінні організацією»

Нормативна

1. Про інформацію: Закон України від 2.10.92 р. № 2657-ХІІ зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
2. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.93 р. № 3323-ХІІ зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text>.
3. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні від 15 травня 2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>.

Основна

1. Анісімов А.В. Інформаційні системи та бази даних: Навчальний посібник для студентів факультету комп'ютерних наук та кібернетики. – Київ, 2017. 110 с.
2. Інформаційні технології : навч. посіб. / О.Г. Кузьмінська, С.Г. Литвинова. – К: ЦП «Компрінт», 2017. 90 с.
3. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті. Підручник / В.Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С. Височан. Четверте видання, доопрацьоване і доповнене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 404 с.
4. Галич О. А., Копішинська О. П., Уткін Ю. В. Управління інформаційними зв'язками та бізнес-процесами: навчальний посібник. Харків: Фінарт, 2016. 244 с.
5. Демиденко М.А. Системи підтримки прийняття рішень : навч. посіб. Нац. гірн. ун-т. – Електрон. текст. дані. – Д. : 2016. 104 с.
6. Лучко М.Р., Адамик О.В. Інформаційні системи і технології в обліку й аудиті: навч. посібник. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 252 с.

7. Морзе Н.В. Інформаційні системи: навч. посібн. /за наук. ред. Н. В. Морзе; Морзе Н.В., Піх О.З. – Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 384 с.

8. Сусіденко В.Т. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посіб. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. 224 с.

Додаткова

1. Аніловська Г.Я., Марушко Н.С., Стоколоса Т.М. Інформаційні системи і технології у фінансах. Навчальний посібник для ВНЗ (рекомендовано МОН України). – Львів. Видавництво: «Магнолія 2006». 2019. 312 с.

2. Бутенко Т.А., Сирий В.М. Економічна інформатика : навч. посіб. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Харк. держ. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х.: 2020.– 188 с.

3. Інформаційні системи і технології в банківській діяльності: навч. посіб. / Л.В. Дубчак, Л.А. Ключко, В.Ю. Свириденко. – Ірпінь: Видавництво Національного університету державної податкової служби України, 2016. 248 с.

4. Сорока П.М. Практикум з інформаційних систем в управлінні організацією : навч. посіб. – К.: ЦП «Компринт», 2017. 378 с.

5. Чумаков А.Г. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. – Дніпро: «ФОП Дробязко С.І.», 2018. 174 с.

6. Ульянченко О.В. Дослідження операцій в економіці: підручник для студентів вузів. – Харків, 2009. 582 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.

2. Інформаційно-аналітичний портал АПК України.

URL: <https://agro.me.gov.ua/ua>.

3. Національний науковий центр «Інститута аграрної економіки». URL: <http://www.iae.org.ua/>.

4. Програма "Облік SaaS" URL: <https://ioblik.com/uk>.

5. Інформаційно-технологічний супровід 1С. URL: <https://its.1c.ua/>.

6. Каталог програмної продукції. URL: <http://www.assoft.com.ua/catalog/platforma/74-arhitektura-platformy-1spredpriyatiya-8-versiya-8215.html>.

7. Відеокурси 1С на сайті газети «Все про бухгалтерський облік». URL: <http://www.vobu.com.ua/ukr/videos/lessons/1>.

Топ 10 кращих CRM систем для України. URL: <http://www.livebusiness.com.ua/tools/crm/>.